

Naar de baaien

Erich Kästner

Naar de haaien

VERTAALD UIT HET DUIJS
DOOR MAAIKE BIJNSDORP
EN LUCIE SCHAAP

Lebowski Publishers, Amsterdam 2014

Oorspronkelijke titel: *Der Gang vor die Hunde*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Atrium Verlag, Zürich

© Thomas Kästner, 2013

© Vertaling uit het Duits: Maaïke Bijnsdorp en Lucie Schaap, 2014

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2014

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Omslagbeeld: © bpk, Berlijn / Hermann Buresch © Max Beckmann,

Selbstbildnis mit Sektglas, 1919, c/o Pictoright Amsterdam 2014

Typografie: Perfect Service, Schoonhoven

Foto auteur: J.-Kaspar Plaas

ISBN 978 90 488 2050 4

ISBN 978 90 488 2051 1 (e-book)

NUR 302

www.lebowskipublishers.nl

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Books bv

Hoofdstuk 1

*Een ober als orakel • De ander gaat toch • Een
instituut voor geestelijke toenadering*

Fabian zat in café Spalteholz en las de koppen van de avondkranten: Engels luchtschip ontploft boven Beauvais, Strychnine opgeslagen bij linzen in pakhuis, Negenjarig meisje uit raam gesprongen, Minister-presidentsverkiezingen opnieuw onbeslist, Moord in Wienerwald, Schandaal bij gemeentelijk inkoopbureau, De kunstmatige stem in uw vestzak, Lagere kolenomzet in Ruhrgebied, Cadeaus voor rijksspoorwegdirecteur Neumann, Olifanten op de stoep, Onrust op de koffiemarkt, Schandaal rond Clara Bow, 140.000 metaalarbeiders dreigen met staking, Gangsterdrama in Chicago, Onderhandelingen in Moskou over houtdumpingen, Garde van Starhemberg in opstand. Dagelijkse kost. Niets bijzonders.

Hij nam een slok koffie en kromp ineen. Het bocht smaakte naar suiker. Sinds hij tien jaar geleden in de mensa bij de Oranienburger Tor drie keer per week tegen heug en meug macaroni met sacharine naar binnen had gewerkt, had hij een hekel aan zoet. Snel stak hij een sigaret op en riep de ober.

‘Wat kan ik voor u doen?’ vroeg die.

‘Een vraag beantwoorden.’

‘Zegt u het maar.’

‘Zal ik gaan of niet?’

‘Waarheen, meneer?’

‘Ik wil een antwoord, geen vraag. Zal ik gaan of niet?’

De ober krabde zich denkbeeldig achter de oren. Hij verplaats- te zijn gewicht van de ene platvoet naar de andere en opperde ver- legen: 'Het lijkt me het beste om niet te gaan. Het zekere voor het onzekere, meneer.'

Fabian knikte. 'Mooi. Dan ga ik. Mag ik de rekening.'

'Maar ik heb het u toch afgeraden?'

'Daarom juist. Afrekenen, graag.'

'En als ik het aangeraden had, was u dan niet gegaan?'

'Dan ook. Afrekenen, graag!'

'Ik snap het niet,' zei de ober boos. 'Waarom vraagt u het dan?'

'Als ik dat eens wist,' zei Fabian.

'Eén koffie en een boterham, vijftig, dertig, tachtig, negentig pfennig,' somde de ober op.

Fabian legde een mark op tafel en vertrok. Hij had geen idee waar hij zich bevond. Als je op de Wittenbergplatz lijn 1 neemt, bij de Potsdamer Brücke overstapt op een tram zonder op het num- mer te letten en twintig minuten later uitstapt omdat er plotseling een vrouw in het rijtuig zit die op Frederik de Grote lijkt, weet je echt niet meer waar je bent.

Hij liep achter drie haastig doorstappende arbeiders aan en be- reikte zo, over planken struikelend langs schuttingen en grauwe hoerenhotelletjes, station Jannowitzbrücke. In de ondergrondse haalde hij het adres tevoorschijn dat Bertuch, zijn afdelingschef, voor hem had opgeschreven: Schlüterstraße 23, mevrouw Som- mer. Hij stapte bij Zoo uit. Op de Joachimsthaler Straße vroeg een springerig meisje met spichtige benen hem of hij zin had. Hij rea- geerde afwijzend op het aanbod, schudde dreigend met zijn vinger en wist te ontsnappen.

De stad leek wel een kermisterrein. De gevels van de huizen waren besmeurd met een veelkleurig licht, waarbij de sterren aan de hemel schamel afstaken. Boven de daken knetterde een vlieg- tuig. Plotseling regende het aluminium daalders. De voorbijgan- gers keken naar boven, lachten en bukten zich. Fabian moest even aan het sprookje denken waarin een klein meisje haar hemd om-

hooghoudt om de munten op te vangen die uit de hemel vallen. Hij plukte een van de daalders van de stijve rand van de hoed van een onbekende. 'Bezoek de Exotikbar, Nollendorfpplatz 3, mooie vrouwen, naakte beelden, pension Condor op hetzelfde adres' stond erop. Fabian stelde zich ineens voor dat hij in dat vliegtuig daarboven zat en op zichzelf neerkeek, op die jongeman in de Joachimsthaler Straße te midden van de krioelende menigte, in de lichtkring van de straatlantaarns en etalages, in het gewemel op straat in de koortsig gloeiende nacht. Wat een kleine man. En dat was hij dus!

Hij stak de Kurfürstendamm over. Langs een van de gevels rolde een lichtreclame van een Turkse jongen met elektrische ogen. Iemand stootte hard tegen de hak van Fabians laars. Hij draaide zich kwaad om. Het was de tram. De trambestuurder vloekte.

'Kijk een beetje uit!' riep een agent.

Fabian lichtte zijn hoed en zei: 'Ik zal mijn best doen.'

In de Schlüterstraße deed een lilliputter in groen livrei open. Het groene mannetje klom op een sierlijk laddertje, hielp de bezoeker uit zijn jas en liep weg. Het was amper uit het zicht verdwenen of een weelderige dame, vast en zeker mevrouw Sommer, kwam ruisend door het gordijn en zei: 'Loopt u maar mee naar mijn kantoor.' Fabian volgde haar.

'Een zekere heer Bertuch heeft me uw club aangeraden.'

Ze bladerde in een notitieboekje en knikte. 'Bertuch, Friedrich Georg, chef de bureau, 40 jaar, gemiddelde lengte, bruin haar, Karlstraße 9, muziekliefhebber, houdt van slanke blonde vrouwen onder de vijftientig jaar.'

'Dat is hem!'

'De heer Bertuch is sinds oktober lid en is hier sindsdien vijf keer geweest.'

'Dat lijkt me een aanbeveling voor uw instituut.'

'Het inschrijfgeld bedraagt twintig mark. Voor elk bezoek betaalt u nog eens tien mark.'

‘Hier hebt u dertig mark.’ Fabian legde het geld op het bureau. De weelderige dame stopte de biljetten in een la, pakte een kroontjespen en zei: ‘Persoonlijke gegevens?’

‘Jakob Fabian, 32 jaar, wisselend beroep, momenteel werkzaam in de reclame, Schaperstraße 17, hartkwaal, haarkleur bruin. Wat wilt u nog meer weten?’

‘Hebt u nog bepaalde wensen wat de dames betreft?’

‘Ik leg me liever niet vast. Mijn smaak neigt naar blond, maar mijn ervaring spreekt dat tegen. Ik heb een voorliefde voor grote vrouwen. Maar die behoefte is niet wederzijds. Vult u daar maar niets in.’

In de verte klonk grammofoonmuziek. De weelderige dame stond op en verklaarde ernstig: ‘Voor we naar binnen gaan moet ik u van de belangrijkste regels op de hoogte stellen. Toenadering tussen de leden onderling wordt niet afgekeurd, maar juist aangemoedigd. De dames genieten dezelfde rechten als de heren. Van het bestaan, het adres en de gebruiken van het instituut mogen alleen betrouwbare personen op de hoogte worden gesteld. Ongeacht de onbaatzuchtige bedoelingen van onze onderneming dienen consumpties direct te worden afgerekend. Binnen de muren van de club kan geen enkel paar aanspraak maken op privacy. Koppels die niet gestoord wensen te worden, wordt verzocht de club te verlaten. Dit etablissement is bedoeld om contacten te leggen, niet om wat daar eventueel op volgt te faciliteren. Leden die elkaar tijdelijk over en weer de gelegenheid tot nadere kennismaking hebben gegeven, wordt verzocht dit daarna weer te vergeten. Alleen zo zijn complicaties te vermijden. Hebt u mij begrepen, meneer Fabian?’

‘Volkomen.’

‘Dan verzoek ik u mij te volgen.’

Er waren een stuk of dertig tot veertig mensen aanwezig. In het eerste vertrek werd gebridget. Ernaast werd gedanst. Mevrouw Sommer wees het nieuwe lid een onbezet tafeltje, zei dat hij zich bij eventuele vragen altijd tot haar kon wenden en nam afscheid.

Fabian ging zitten, bestelde een cognac met spuitwater en keek om zich heen. Was hij op een verjaardagsfeestje?

‘Ze zien er onschuldiger uit dan ze zijn,’ merkte een kleine vrouw met zwart haar op die naast hem kwam zitten. Fabian bood haar een sigaret aan.

‘U komt sympathiek over,’ zei ze. ‘In december geboren zeker.’
‘Februari.’

‘Aha! Vissen met een paar druppels Waterman. Vrij koel van aard. Bent u hier alleen uit nieuwsgierigheid?’

‘Atoomwetenschappers beweren dat zelfs de kleinste stofjes uit om elkaar cirkelende elektrische energiedeeltjes bestaan. Beschouwt u dat als een hypothese of als een opvatting die overeenkomt met de werkelijkheid?’

‘U bent ook nog eens gevoelig!’ riep ze uit. ‘Maar dat geeft niet. Bent u hier op zoek naar een vrouw?’

Hij haalde zijn schouders op. ‘Is dit een formeel aanzoek?’

‘Wat een onzin! Ik ben twee keer getrouwd geweest, dat is voorlopig wel genoeg. Het huwelijk is voor mij niet de juiste manier van zelfexpressie. Daarvoor heb ik te veel belangstelling voor mannen. Ik doe gewoon alsof elke man die ik ontmoet en die me bevalt mijn echtgenoot is.’

‘Wat betreft zijn pregnantste eigenschappen, mag ik hopen.’

Ze lachte alsof ze de hik had en legde haar hand op zijn knie. ‘Precies! Ze zeggen dat ik aan standzoekende fantasie lijd. Mocht u in de loop van de avond de behoefte voelen opkomen om mij naar huis te brengen: mijn woning en ik zijn klein, maar solide.’

Hij haalde de vreemde onrustige hand van zijn knie en zei: ‘Alles kan. En nu wil ik eerst even rondkijken.’ Maar zover kwam het niet. Toen hij opstond en zich omdraaide, stond er een grote, naar wens gebouwde vrouw voor hem die zei: ‘Dadelijk wordt er gedanst.’ Ze was groter dan hij en nog blond ook. Het zwarte brutaaltje hield zich aan de regels en verdween. De ober zwengelde de grammofoon aan. Aan de tafels ontstond beweging. Er werd gedanst.

Fabian bekeek de blondine wat beter. Ze had een bleek, kinderlijk gezicht en zag er afstandelijker uit dan haar manier van dansen deed vermoeden. Hij zei niets en bedacht dat ze over enkele minuten de graad van zwijgzaamheid zouden hebben bereikt die het beginnen van een gesprek, en bovendien een nietszeggend gesprek, onmogelijk maakt. Gelukkig ging hij toen op haar voet staan. Dat maakte haar tong los. Ze wees hem op twee vrouwen die onlangs slaande ruzie hadden gehad om een man en elkaar de kleren van het lijf hadden gerukt. Ze wist te melden dat mevrouw Sommer een verhouding met de groene lilliputter had, waarvan ze zich geen voorstelling durfde te maken. Ten slotte vroeg ze hem of hij nog wilde blijven; zij wilde weg. Hij ging met haar mee.

Op de Kurfürstendamm hield ze een taxi aan, noemde een adres, stapte in en vroeg of hij mee wilde rijden. 'Maar ik heb nog maar twee mark,' zei hij.

'Dat maakt niet zoveel uit,' antwoordde ze, en ze riep naar de chauffeur: 'Licht uit!' Het werd donker. De auto trok op en reed weg. Al meteen bij de eerste bocht viel ze over hem heen en beet hem in zijn onderlip. Hij sloeg met zijn slaap tegen de kapsluiting, greep naar zijn hoofd en zei: 'Au! Dat begint al goed.'

'Doe niet zo gevoelig,' beval ze, en ze overlaadde hem met aandacht.

Dat overviel hem. Bovendien had hij pijn aan zijn slaap. Fabian was er met zijn hoofd niet bij. 'Ik wilde eigenlijk, voor u me wurgt, nog een brief schrijven,' rochelde hij.

Ze gaf hem een stomp tegen zijn sleutelbeen, lachte zonder een spier te vertrekken de hele toonladder op en weer af en ging gewoon door met wurgen. Zijn pogingen om de vrouw af te weren werden in toenemende mate verkeerd opgevat. Elke bocht leidde tot nieuwe verwickelingen. Hij smeekte het lot de auto nog meer bochten te besparen. Het lot had een avondje vrij.

Toen de auto eindelijk stilhield, poederde de blondine haar gezicht, betaalde voor de rit en deelde hem bij de voordeur van haar

huis mee: 'Ten eerste zit je gezicht onder de rode vlekken, ten tweede kom je een kopje thee bij me drinken.'

Hij veegde de lippenstift van zijn wangen en zei: 'Het zou me een hele eer zijn, maar ik moet morgen weer vroeg aan het werk.'

'Maak me niet kwaad. Je blijft bij mij. De meid zal je wel wekken.'

'Maar dan kom ik er niet uit. Nee, ik moet echt thuis slapen. Ik verwacht morgenvroeg om zeven uur een dringend telegram. Dat komt de hospita me brengen en dan schudt ze me meteen wakker.'

'Hoe kun je nu al weten dat je dan een telegram krijgt?'

'Ik weet zelfs al wat erin staat.'

'Wat dan?'

'Het luidt: "Vooruit, opstaan! Je trouwe vriend Fabian." Dat ben ik, Fabian.' Hij keek met knipperende ogen naar het bladerdek van de bomen en was verrukt over het gele schijnsel van de lantaarns. De straat lag er stil bij. Een kat liep geruisloos het donker in. Kon hij nu maar langs de grijze huizen wandelen!

'Dat verhaal van dat telegram is niet waar.'

'Nee, maar dat is puur toeval,' zei hij.

'Waarom kom je naar de club als je niet geïnteresseerd bent in de consequenties?' vroeg ze boos, en ze deed de deur open.

'Ik kreeg het adres en ben nieuwsgierig aangelegd.'

'Allee dan!' zei ze. 'Nieuwsgierigheid kent geen grenzen.' De deur viel achter hen dicht.

Hoofdstuk 2

*Er bestaan zeer opdringerige dames • Een advocaat
heeft geen bezwaar • Bedelen bederft het karakter*

In de lift hing een spiegel. Fabian haalde zijn zakdoek tevoorschijn en wreef de rode vlekken van zijn gezicht. Zijn das zat scheef. Zijn slaap brandde. En de bleke blondine keek op hem neer. 'Weet u wat een megera is?' vroeg hij. Ze sloeg haar arm om hem heen. 'Dat weet ik, maar ik zie er leuker uit.'

Op het naambordje stond MOLL. Het dienstmeisje deed open. 'Breng ons thee.'

'De thee staat klaar op uw kamer.'

'Mooi. Ga maar naar bed!' Het meisje verdween de gang in.

Fabian liep achter de vrouw aan. Ze nam hem direct mee naar de slaapkamer, schonk thee in, zette cognac en sigaretten klaar en zei met een weids gebaar: 'Alsjeblieft!'

'Hemel, u windt er geen doekjes om!'

'Waar om?'

Hij deed alsof hij het niet had gehoord. 'Heet u Moll?'

'Irene Moll zelfs. Hebben mensen met gymnasium ook nog iets te lachen. Ga zitten. Ik ben zo terug.'

Hij hield haar tegen en gaf haar een kus.

'Nou, dat werd tijd,' zei ze. Ze liep weg. Hij nam een slok thee en een glas cognac. Hij keek om zich heen. Het bed was laag en breed. De lamp gaf indirect licht. De muren waren met spiegels bekleed. Hij nam nog een cognacje en liep naar het raam. Er zaten geen spijlen voor.

Wat was die vrouw met hem van plan? Fabian was tweeëndertig en had zich 's nachts nooit verveeld. Ook deze avond beloofde interessant te worden. Hij dronk een derde glas cognac en wreef in zijn handen.

Het hebben van gemengde gevoelens was al sinds lang een hobby van hem. Wie ze wilde onderzoeken, moest ze hebben. Alleen als je erover beschikte, kon je ze observeren. Je was een chirurg die zijn eigen ziel opensneed.

‘Zo, dan gaan we nu het jongetje slachten,’ zei de blondine. Ze had een nachtgewaad van zwarte kant aangetrokken. Hij deed een stap naar achter. Maar zij riep: ‘Hoera!’ en vloog hem zo onstuitmig om de hals dat hij zijn evenwicht verloor en met dame en al op de vloer belandde.

‘Is ze niet verschrikkelijk?’ hoorde hij een vreemde stem vragen.

Fabian keek verwonderd op. In de deuropening stond, in pyjama, een magere man met een grote neus die geeuwde.

‘Wat doet u hier?’ vroeg Fabian.

‘Neemt u me niet kwalijk, meneer, maar ik kon niet weten dat u nu al met mijn vrouw door de kamer zou kruipen.’

‘Met uw vrouw?’

De indringer knikte, geeuwde vertwijfeld en zei verwijtend: ‘Irene, hoe kon je meneer in zo’n benarde positie brengen? Als je al wilt dat ik je nieuwe veroveringen bekijk, kun je ze op z’n minst op een sociaal aanvaardbare manier aan me voorstellen. Op de vloer! Dat zal meneer geheid niet prettig vinden. En ik sliep net zo lekker toen je me wekte... Ik heet Moll, meneer. Ik ben advocaat en bovendien’ – hij geeuwde hartverscheurend – ‘en bovendien de echtgenoot van die vrouw die zo breeduit op u zit.’

Fabian duwde de blondine van zich af, stond op en streek zijn haar glad. ‘Houdt uw echtgenote er een mannelijke harem op na? Ik ben Fabian.’

Moll kwam naar hem toe en gaf hem een hand. ‘Het verheugt me kennis te maken met zo’n sympathieke jongeman. De omstan-

digheden zijn even gewoon als ongewoon. Het is maar hoe je het bekijkt. Maar mocht het u geruststellen: voor mij zijn ze inmiddels heel gewoon. Gaat u zitten.'

Fabian nam plaats. Irene Moll streek neer op de leuning, streelde hem en zei tegen haar man: 'Als hij je niet bevalt, verbreek ik het contract.'

'Maar hij bevalt me wel,' antwoordde de advocaat.

'Jullie praten over mij alsof ik een stuk taart of een slee ben,' merkte Fabian op.

'Een slee ben je, lieverd!' riep de vrouw, en ze drukte zijn hoofd tegen haar volle, zwart omgaasde borst.

'Godsamme!' schreeuwde hij. 'Laat me alsjeblieft met rust!'

'Je mag je gast niet ergeren, lieve Irene,' zei Moll belerend. 'Ik zal hem meenemen naar mijn werkkamer en hem daar alles vertellen wat hij dient te weten. Je vergeet dat de situatie op hem merkwaardig moet overkomen. Ik stuur hem daarna wel weer naar jou. Welterusten.' De advocaat gaf zijn vrouw een hand.

Ze stapte op haar lage bed, bleef terneergeslagen en eenzaam tussen de kussens staan en zei: 'Welterusten, Moll. Slaap lekker. Maar pas op dat je hem niet doodpraat. Ik heb hem nog nodig.'

'Ja, ja,' antwoordde Moll, en hij trok de gast met zich mee.

Ze gingen in de werkkamer zitten. De advocaat stak een sigaar op, huiverde, legde een kameelharen deken over zijn knieën en bladerde in een dossier.

'Het gaat mij natuurlijk niets aan,' begon Fabian, 'maar wat u zich door uw vrouw laat aanleunen, gaat alle perken te buiten. Wordt u vaak uit bed gehaald om haar minnaars te beoordelen?'

'Heel vaak, meneer. Het recht op zo'n keuring heb ik schriftelijk verkregen. Na het eerste jaar van ons huwelijk hebben we een contract opgesteld, waarvan paragraaf 4 luidt: "Contractante verplicht zich elke persoon met wie zij in intieme betrekkingen wenst te treden, eerst te presenteren aan haar echtgenoot, de heer doctor Felix Moll. Indien deze zich tegen de desbetreffende persoon

uitspreekt, is mevrouw Irene Moll gehouden onverwijld af te zien van de uitvoering van haar plan. Elke overtreding van deze paragraaf wordt bestraft met inhouding van de helft van de maandtoelage." Het contract is zeer interessant. Zal ik het u in extenso voorlezen?' Moll haalde de bureausleutel uit zijn zak.

'Doet u geen moeite!' zei Fabian afwerend. 'Het enige wat ik wil weten is hoe u op het idee bent gekomen om zo'n contract zelfs maar op te stellen.'

'Mijn vrouw had zulke nare dromen.'

'Pardon?'

'Ze droomde. Ze droomde vreselijke dingen. Het was glashelder dat haar seksuele behoeften recht evenredig aan de duur van het huwelijk toenamen en wensdromen voortbrachten die over dingen gingen waarvan u, meneer, zich gelukkig nog geen voorstelling kunt maken. De onderbuik van mijn vrouw groeide mij zeg maar boven het hoofd. Ik trok me terug en zij bevolkte haar slaapkamer met Chinezen, worstelaars en danseressen. Er zat niets anders op. We hebben een contract gesloten.'

'Denkt u niet dat een andere aanpak geslaagder en netter zou zijn geweest?' vroeg Fabian ongeduldig.

'Zoals?' De advocaat ging rechtop zitten.

'Zoals elke avond vijftientig keer billenkoek?'

'Ik heb het geprobeerd. Het was me te pijnlijk.'

'Dat begrijp ik heel goed.'

'Nee!' riep de advocaat. 'Dat begrijpt u niet! Irene is erg sterk, meneer.'

Moll liet zijn hoofd hangen. Fabian trok een witte anjer uit de vaas op het bureau, stak de bloem in zijn knoopsgat, stond op, liep door de kamer en hing de schilderijen recht. Vermoedelijk had de lange ouwe er nog van genoten ook om door zijn vrouw over de knie te worden gelegd.

'Ik wil weg,' zei hij. 'Geeft u mij de huissleutel.'

'Meent u dat?' vroeg Moll angstig. 'Maar Irene verwacht u. Blijf in hemelsnaam hier. Ze zal furieus zijn als ze ziet dat u bent weg-

gegaan! Ze zal denken dat ik u heb weggestuurd. Blijft u alstublieft! Ze keek er zo naar uit. Gun haar toch dat plezier!'

De man was overeind gesprongen en pakte de bezoeker bij zijn jasje. 'Blijf toch! U zult het niet berouwen. U zult terugkomen. U zult onze vriend blijven. En ik zal weten dat Irene in goede handen is. Doe het voor mij.'

'Misschien wilt u mij ook nog een vast maandinkomen garanderen?'

'Daarover valt te praten, meneer. Ik ben niet onvermogen.'

'Geef me de huissleutel. Nu meteen! Ik ben niet geschikt voor deze functie.'

Moll zuchtte, rommelde wat op zijn bureau, gaf Fabian een sleutelbos en zei: 'Ontzettend jammer. Ik vond u van meet af aan sympathiek. Houdt u die sleutel een paar dagen. Misschien komt u op uw besluit terug. Het zou mij in elk geval zeer verheugen u weer te zien.'

'Goedenavond,' bromde Fabian. Hij liep zachtjes door de hal, pakte zijn jas en hoed, opende de deur, trok die behoedzaam achter zich dicht en holde de trap af. Op straat haalde hij diep adem en schudde zijn hoofd. Zie al die mensen toch eens langslopen zonder er enig idee van te hebben hoe krankzinnig het toeging achter de muren. De sprookjesachtige gave om door muren en gesloten gordijnen te kunnen kijken viel in het niet bij de kunst om te verdragen wat je te zien kreeg.

'Ik ben erg nieuwsgierig,' had hij tegen de blonde vrouw gezegd. En nu maakte hij zich uit de voeten in plaats van zijn nieuwsgierigheid met het echtpaar Moll te voeden. Dertig mark was hij kwijt. Twee mark had hij nog op zak. Het avondeten kon hij vergeten. Hij floot een deuntje, liep kriskras door duistere, onbekende lanen en belandde per ongeluk bij station Heerstraße. Hij reed naar Zoo, nam daar de ondergrondse, stapte bij de Wittenbergplatz over en trad in de Spichernstraße weer uit de onderwereld, terug onder de vrije hemel.

Hij ging naar zijn stamkroeg. Nee, doctor Labude was al vertrokken. Hij had tot elf uur gewacht. Fabian ging zitten, bestelde koffie en rookte.

De kroegbaas, een zekere Kowalski, vroeg hoe het met hem ging. Vanavond was er trouwens iets erg grappigs gebeurd. Kowalski lachte zijn kunstgebit bloot. De kelner Nietenföhr had het als eerste opgemerkt. ‘Daarachter, aan die ronde tafel, zat een jong stel. Ze zaten heel schattig met elkaar te praten. De vrouw streekde aan één stuk door de hand van de man. Ze lachte, stak een sigaret voor hem op en was zo lief voor hem als je maar zelden ziet.’

‘Dat is toch niet grappig?’

‘Wacht maar af, beste meneer Fabian. Wacht maar af! De vrouw – knap was ze, dat moet je haar nageven – flirtte gelijktijdig met een man aan het tafeltje ernaast. En hoe! Nietenföhr wenkte mij er onopvallend bij. Het was een fantastisch schouwspel. Die kerel stak haar uiteindelijk een briefje toe. Ze las het, knikte, schreef op haar beurt een kattenbelletje en gooide dat op het belendende tafeltje. Maar in de tussentijd praatte ze ook met haar vriend, vertelde hem verhalen, waar hij met plezier naar luisterde – ik heb al erg vlijtige vrouwtjes gezien, maar deze simultaanspeelster overtrof ze allemaal.’

‘Waarom pikte hij dat?’

‘Momentje, mijn beste meneer Fabian. De clou komt dadelijk! Goed, wij vroegen ons natuurlijk ook af waarom hij zich dat liet welgevalen. Hij zat tevreden naast haar, glimlachte onnozel, legde zijn arm om haar schouders en intussen knikte zij naar de man aan het andere tafeltje. Die knikte terug, gebaarde naar haar en wij keken stomverbaasd toe. Toen ging Nietenföhr erheen omdat ze wilden afrekenen.’ Kowalski legde zijn enorme hoofd in zijn nek en lachte.

‘En, hoe zat het?’

‘De man aan haar tafeltje was blind!’ Kowalski maakte een diepe buiging en liep luid lachend weg. Fabian keek hem verbaasd na. De vooruitgang van de mensheid was onmiskenbaar.

Bij de deur was het een drukke bedoening. Nietenföhr en de hulpkelner waren bezig een sjofel geklede man naar buiten te werken. 'Scheer je weg. De hele dag dat gebedel, walgelijk is het,' snauwde Nietenföhr. De hulpkelner rammelde de man, die bleek was en geen woord sprak, door elkaar.

Fabian sprong op, liep op het drietal af en riep naar de kelners: 'Laat die man onmiddellijk los!' Ze gehoorzaamden hem met te-
genzin.

'Daar bent u eindelijk,' zei Fabian, en hij gaf de bedelaar een hand. 'Het spijt me verschrikkelijk dat men u heeft geschoffeerd. Mijn excuses. Komt u maar mee naar mijn tafeltje.' Hij nam de man, die niet wist wat hem overkwam, mee naar zijn hoek, verzocht hem te gaan zitten en vroeg: 'Wat wilt u eten? Wilt u een biertje?'

'U bent erg vriendelijk,' zei de bedelaar. 'Maar ik zal u ongemak bezorgen.'

'Hier is de menukaart. Kies alstublieft iets.'

'Dat gaat niet! Ze zullen me hier weghalen en op straat gooien.'

'Dat zullen ze niet! Beheerst u zich toch. U durft alleen niet rustig op die stoel te zitten omdat uw jasje opgelapt is en uw maag knort! U maakt het er gewoon zelf naar dat ze u nergens binnenlaten.'

'Als je al twee jaar werkloos bent, ga je daar anders over denken,' zei de man. 'Ik slaap in de herberg aan de Engelufer. Tien mark krijg ik van de steun. Mijn maag is ziek van alle kaviaar.'

'Wat bent u van beroep?'

'Bankbediende, als ik het me goed herinner. In de gevangenis heb ik ook al gezeten. God, je probeert eens wat. Het enige wat ik nog niet heb meegemaakt, is zelfmoord. Maar dat kan altijd nog.' De man zat op het puntje van zijn stoel en hield zijn handen bevend voor de bovenkant van zijn vest om zijn vieze hemd aan het zicht te onttrekken.

Fabian wist niet wat hij moest zeggen. Hij probeerde in gedachten allerlei zinnen. Geen een was op zijn plaats. Hij stond op

en zei: ‘Ogenblikje, de kelner wil door een delegatie opgehaald worden.’ Hij liep naar de toog, sprak de kelner bestraffend toe, pakte diens arm en sleurde hem door het café.

De bedelaar was weg.

‘Ik betaal morgen!’ riep Fabian. Hij stormde het café uit en keek om zich heen. De man was verdwenen.

Hoofdstuk 3

*Leidinggevend en zijn streng,
doch rechtvaardig • Een voormalige blindedarm
baart opzien • Geeft de verstandigste toe?*

Natuurlijk kwam Fabian te laat op kantoor. Breitkopf, de directeur, stond als vanouds op de gang, alsof hij nooit ziek was geweest. Zodra hij de reclamemaker in het vizier kreeg, haalde hij zijn gouden horloge uit zijn vestzak en zei: 'Ik neem aan dat uw horloge achterloopt?'

'Laten we hopen van niet,' antwoordde Fabian. Hij boog zich belangstellend over het horloge van de baas, haalde het zijne uit zijn zak, vergeleek beide tijden nauwgezet en verklaarde: 'Uw verwijt is ongegrond. Mijn horloge staat gelijk!'

'Ik wilde u alleen maar een plausibel excuus aan de hand doen.' Breitkopfs stem trilde.

'Dat gaat beslist te ver,' zei Fabian beleefd, maar beslist. 'Waar moet het heen als u iedere medewerker die te laat komt verontschuldigen influistert?' Hij schudde zorgelijk zijn hoofd.

'Ik ben bang dat u nu te ver gaat!' riep de directeur uit.

'Denk toch niet meteen het ergste, meneer,' zei Fabian. Hij liet de dikke man staan en liep de gang door, vele deuren langs, tot zijn kamer.

Fischer, zijn onnozele collega, was al aan zijn meegebrachte boterhammen begonnen. 'Gesnapt door de ouwe?' vroeg hij nieuwsgierig.

'Nogal.'